

Mancsos állatok

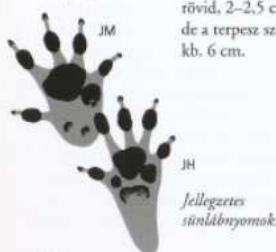
A mancsnyomokról és a mancsokról további információk a 30. oldalon találhatóak.

Sün

A nyomok jellemzői: A sünök a talpukon járnak. Mindegyik lábukon öt ujj és hosszú karom található, ez különösen a hátsó lábak esetében szembetűnő. A lábujjak és a karmok tisztán láthatók a lábnyomban, kivéve a belső ujjat (mutatóujjat), ami még a tiszta nyomon is csak halvány lenyomatot ad. A nyomok általában négyujjúknak látszanak. A mellő láb ujjai vastagok, szétterülők, a hátsó lábak ujjai keskenyebbek, és közelebb állnak egymáshoz: az ujjpárnák általában egészen tiszta nyomot hagynak. A mellő és hátsó lábnyomok nagyjából ugyanakkorak, kb. 2,5 cm hosszúak és 2,8 cm szélesek.

Csapás: A sünök csaknem mindig lépésben közlekednek, ami gyorsabb tempónál hasonlíthat az ügetésre. A hátsó lábnyomok általában a mellő lábnyomok mögött helyezkednek el, de nagyobb sebességnél a hátsó lábnyom többé-kevésbé a mellő lábnyomra kerülhet, vagy még egy kicsit előre.

A lépéshossz rövid, 2–2,5 cm, de a terpesz széles, kb. 6 cm.

40

Sünlábnyom nedves talajon.

Denevér

A nyomok jellemzői: A denevér nagyon ritkán közlekedik a talajon, de nyomai néha láthatók a pocolyák puha sárában vagy hasonló helyeken, ahová leszáll inni.

A denevér sajátos testfelépítésének megfelelően nyomai nagyon különbözőek lehetnek, de alapvetően úgy mozognak, mint a többi emlős, vagyis egyszerre használják ellentétes mellő és hátsó lábait.

A mellő lábnyom mindig egyetlen hüvelykujjnak vagy pontnak tűnik. A hátsó lábnyomokon öt ujj látható, és általában a karmok nyomai is megfigyelhetők.

A denevéreknek nagyon hajlékony a combcsontjuk, ami lehetővé teszi, hogy lefelé lógassák a fejüket. Ez okozza, hogy a hátsó lábnyomok bizonyos szögben kifelé állnak a csapás középvonalától.

Csapás: Járás közben a mellő és hátsó nyomok közel látszanak egymáshoz, és a fark lenyomata is megfigyelhető időnként a talajon. Futás közben jelentős a távolság a mellő és hátsó lábnyomok között, és ha útjába akadály kerül, a szárnyvégek lenyomata szélesen szétáll. Mikor fut, a farkát távol tartja a földtől.

Ritkán használt járásmód a „békaugetés”. A denevér mindkét mellő végtagját egyidejűleg előre lendíti, aztán a hátsó lábait közel mögéjük helyezi. A nyomok

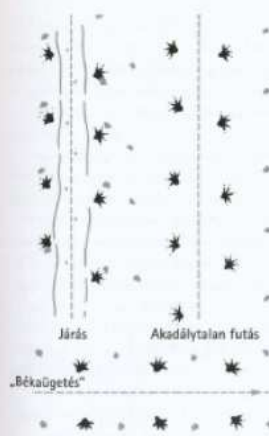
a csapás alapvonala közelében helyezkednek el, egyenlő távolságra tőle. Halvány farknyomot is találhatunk.

Vakond

Mivel a vakond főleg a föld alatt él, nyomait ritkán látni (lásd a vakondtúrásokat a 230. oldalon).

A nyomok jellemzői: Mellő lábuk jelentősen módosult, ezért rendes járóhelyzetben nem használható. A lábak kifordultak, így belső szélük lefelé fordult és a talpak, amelyeken nincsenek talppárnák, hátrafelé fordultak. Ezért a vakond a láb első szélére lép, és az öt hosszú, széles karomra. Ezek a talajon 5–6 bemélyedésből álló, kissé hajlított sorban jelennek meg.

Különböző denevércsapások.

Vakondcsapás – járás

41

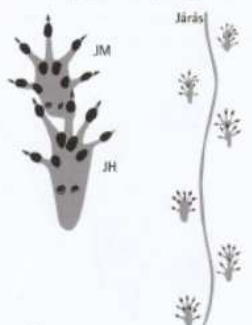
A hátsó láb lényegesen kisebb, mint a mellő: öt rendes ujjal rendelkezik, mindegyiken hosszú, keskeny karom található, ami tisztán látható a lábnyomban, ahogyan a kisujjpárnák is. A vakondok a hátsó lábuk teljes talpával nehezednek a talajra. A nyom kb. 1,5 cm hosszú és 1,1 cm széles.

Csapás: Járás közben a lépéshossz 3–4 cm, a terpesz széles, a hátsó lábak között szélesebb. Puha talajon az állat hasa is hagyhat nyomot. Mikor gyorsan halad, két lépést kell tennie a mellő mancsaival, miközben egyet lép a hátsókkal.

Cickány

A nyomok jellemzői: A cickányok talpon járó állatok, öt karmos ujjuk van mind a mellő, mind a hátsó lábukon. Nagyon kicsi és könnyű állatok, a lábnyomaik általában olyan halványak, hogy gyakorlatilag lehetetlen különbséget tenni a különböző cickányfajták között.

Cickánynyom és -csapás a finom sárban.

42

A nyomok nagyon hasonlítanak az egérnyomokra, de meg lehet különböztetni, mivel a mellő lábnyomokon öt karom látható, míg az egérnél csak négy. Nyomaikat tópartokon a finom sárban és ehhez hasonló helyeken lehet megfigyelni, de leggyakrabban hóban fordulnak elő, ahol az állatok a felszínre vezető kis, kerek nyílásokkal ellátott járatokat készítenek. A nyomok általában az üreg bejáratától kis barázdaként vezetnek a hóban, ezek alján lehet megtalálni a lábnyomokat és a fark kanyargó nyomát.

Csapás: Az egyes nyomok hossza a hóban 0,5–1 cm között van. A cickányok általában furva vagy rövid ugrásokkal közlekednek. A lépéshossz fajtól függően kb. 3 cm-től 5–6 cm-ig változik. Az ugrás hossza általában megegyezik a terpesz 2–4-szeresével.

Mezei nyúl

A nyomok jellemzői: A mezei nyúl mellő lábán öt ujj van, de a belső ujj (a hüvelykujj) rövid és ritkán hagy nyomot. A hátsó láb hosszú és keskeny, négyujjas. Minden ujján egyenes, keskeny karom van, ezek tisztán látszanak a nyomban – különösen hóban, ahol a karomnyomokat a nyom határain belül látjuk. Szilárd talajon csak a karmok hagynak nyomot.

A talpak vastag rétegben erős, előrefelé szőrös kültakaróval borítottak, ezek helyettesítik a talppárnákat. A szőrtakaró az ujjak alatt különösen jól fejlett, és talppárnákhoz hasonló lenyomatot képezhet.

A nyomoknak jellegzetes hegyes alakjuk van. A mellő nyom a talajon kb. 5 cm hosszú és 3 cm széles, a hátsó nyom durván 6 cm hosszú és 3,5 cm széles.

Mezei nyúl nyoma, látszik, hogy a talpat szőr borítja.

Mezei nyúl nyoma. Főnt látható a két nagy hátsó lábnyom egymás mellett, lent a két kisebb mellő lábnyom.

Hóban a hátsó nyom lényegesen hosszabb lehet, és mind a mellő, mind a hátsó nyomok nagyobbak, mivel az állat szétterpeszt lábujjait, hogy olyan nagy felületen érintkezzen a talajjal, amennyire csak lehet. Szilárd talajon, futás közben a nyulak csak hátsó lábujjaikra lépnek, és a mellő láb nyomainál nem sokkal nagyobb nyomot hagynak.

Hóban gyakran találkozunk ülő nyúl nyomával, hosszú, hátsó lábuk egymás

mellett található, előttrük a két kis mellő lábnyom.

Csapás: A mezei nyúl nyomait mindegyik ugrással és vágtában közeledő állatokra jellemző nyom mintázatról lehet megismerni. A nyulak csapására jellemző, hogy a nyomsor akkor is nagyon egyenes, ha az állat lassan mozog, és akkor is folyamatos, ha teljes sebességgel halad. Hóban a hátsó nyomok hosszabbak lesznek, mint a mellő.

Balra az ugró nyúl nyoma, jobbra az ülő nyúl.

43

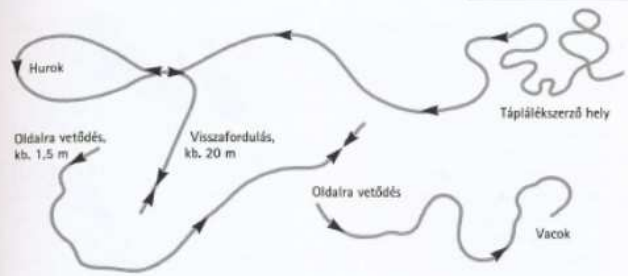
Jól körülhatárolt mezei nyúl nyoma a hóban. A nyúl balról jobbra haladt.

Minden nyomcsoport négy különálló lábnyomból áll: hátul a rövid mellső mancsok, egymás mögött csaknem egy sorban, és elől a két hátsó nyom inkább egymás mellett, és ezek általában hosszabbak, mint a mellső nyomok.

A nyomcsoportok, illetve a csoport meghatározott nyomai között az állat sebességének növekedésével fokozódik

a távolság, így a mezei nyúl nyomai nagyon változatosak lehetnek. Rendes sebességnél vágtában mozog, de ahogy nő a sebessége, egyre inkább az ugráshoz hasonlít a mozgása.

Ha mezei nyúl csapását követjük, megfigyelhetjük, hogy az állat néha visszafordul, és saját nyomát követi egy kis darabon, mielőtt nagyot ugrana oldalra.

A havasi nyúl nyomairól készült ábra.

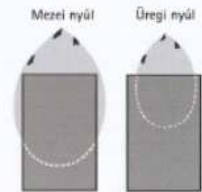
és teljesen más irányban folytatja útját. Ez a furcsa manőver kétségkívül arra jó, hogy megtéveszse a nyomait követő ellenségeit.

Havasi nyúl

A havasi nyúl csapását nehéz megkülönböztetni a mezei nyulétól. A nyomok mindenestre kicsit szélesebbek, mivel a lábujjait jobban szétterpeszti – különösen a hátsó lábain. Mély, puha hóban, ahol a nagy érintkezési felület az előnyös, a nyom csupán részben körülhatárolt. A hátsó nyomok nagyon nagyok és körte alakúak lesznek.

Üregi nyúl

A nyomok jellemzői: A nyom ugyanolyan, mint a mezei nyulé, csak sokkal kisebb. Kemény talajon a hátsó lábnyom kb. 4 cm hosszú és 2,5 cm széles. Könnyen megkülönböztethető a mezei nyúl nyomától egy közös gyufásdoboz segítségével: az üregi nyúl hátsó lábának nyoma olyan szélességű, mint a gyufásdoboz, míg az üregi nyulé nagyjából $\frac{2}{3}$ -a a gyufásdoboz szélességének.

A mezei nyúl lábnyoma olyan széles, mint egy gyufásdoboz, míg az üregi nyulé észrevehetően keskenyebb annál.

Üregi nyúl lábnyomai a homokban.

Csapás: A csoportok nyomai közötti távolság is jóval kisebb, mint a mezei nyúl esetében, de más tekintetben a nyomsor hasonló.

Mókusz

A nyomok jellemzői: A mellső láb négy hosszú, keskeny karmos lábujj van, ezek tisztán láthatók a nyomban, és az ujjak szélesen szétterülnek. A hüvelykujj kicsi és nem hagy nyomot, míg a hüvelykujj közelében elhelyezkedő ujjpárna lenyomata jól látszik. A nyom kb. 4 cm hosszú és 2 cm széles.

A hátsó láb négy ujjal rendelkezik: a középső három hosszú, keskeny és nagyjából azonos méretű. Tisztán követhető a lábnyomon, és nagyon közel vannak egymáshoz. A külső és a belső lábujj (az 1. és az 5.) sokkal rövidebb. Ezek nem hagynak olyan tiszta nyomot, és kissé kifelé fordulnak. Minden ujjon hegyes karom van, és csaknem mindig látszik is a nyomban. A hátsó láb kb. 5 cm hosszú és 2,5–3,5 cm széles, attól függően, hogy mennyire terülnek szét az ujjak.

Csapás: A mókusz mindig ugrálva közeledik a talajon. A nyomok közel fekszenek egymáshoz, hasonlítanak a nyuléhoz, de természetesen sokkal kisebbek.

A nyomcsoport végén található a két kis mellső nyom – általában egymás mellett, nagyon közel egymáshoz. A nagyobb hátsó láb nyoma egymás mellett található a mellső mancsnyomok előtt. Ezek valamivel távolabb állnak egymástól, és kissé kifelé fordulnak. A mókusznyomok jellemző vonása, hogy csaknem mindig egy fánál kezdődnek és egy fánál végződnek.

Mókusz lábnyomai szilárd talajon, hóban. A nagy hátsó lábnyomok elől látszanak, a kisebbek mögöttük.

Szürke mókusz

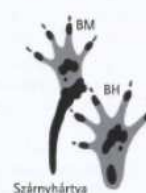
A nyomokat és a csapást nehéz megkülönböztetni a közönséges mókusétól. Azonban jobban látszik a hátsó láb sarkának a nyoma, és az ugrásnyom elemei is közelebb vannak egymáshoz.

Repülő mókusz

A nyomok rendszere jelentősen különbözik a többi mókusétól. A hátsó lábnyomok közel vannak egymáshoz, és a mellső mancsok lenyomatai mögött helyezkednek el. A mellső mancs nyomai egymás mellett vannak, és jócskán szétállnak. Az állat ugrálva, felegyenesedett helyzetben mozoghat, akkor a nyomok csak a hátsó lábnyomokból állnak, és párosával helyezkednek el egymás mellett.

Repülő mókusz nyomai (lent) és nyomsora négy láb ugráskor. Figyeljünk meg a szárnyhártya nyomait a mellső lábak mellett.

Hóban a „szárnyhártya” nyoma is látható. Ezt főként a mellső lábak mellett figyelhetjük meg.

Pele és hörcög

A peléknek minden lábukon öt ujj van, de a mellső láb első ujjja nagyon elcsökevényesedett, és nem hagy nyomot. A hátsó láb megfelelő ujjja is kisebb, mint a többi ujj. A nyoma emlékeztet a mókuséra, de annál kisebb. A mellső lábnyom kb. 2 cm hosszú és 2,2 cm széles. A hátsó lábnyom kb. 3 cm hosszú és 2,5 cm széles. A karmok ritkán hagynak nyomot, és a mellső láb ujjpárnáinak hajlata halványabb, mint a mókusé. Laza talajon a bozontos fark lenyomata gyakran látszik.

A hörcögöknek minden lábukon öt ujj van. A belső lábujj csökevényes, és nem látható a lábnyomban. Az ujjak hosszúak és karmosak: ezek észrevehetőek a nyomban

Pele – nyomok (felül) és két különböző csapás.

Hörcög lábnyoma.

Mormota nyomai. Felül vannak a hátsó lábnyomok, lent a mellsők.

is. A mellső lábnyom kb. 1,5 cm hosszú és 1 cm széles. A hátsó lábnyom 2–3,5 cm hosszú és 1 cm széles.

Mormota

A nyomok jellemzői: A mellső lábakon négy ujj van. Az ujjpárnák kicsik és oválisak, a karmok is kicsik és külön állnak. A központi párna nagy, négy részre osztott, szabálytalan és csaknem teljesen összenőtt. A nyom kb. 5 cm hosszú és 3,5 cm széles.

A hátsó lábán öt ujj van. A mellső lábhoz hasonlóan a középső párna nagy és négy részből áll, de szabályosabb és gyakran nem nőtt teljesen egybe. Egy vagy két sarokpárnája is van. A mormotára jellemző, hogy a sarokpárna nagyon nagy, és összenőtt a középső pármával. A hátsó lábnyom általában kb. 5,5 cm

Mormota csapása járás közben. Két nyomcsoport látható (mellső és hátsó lábnyomok egymáson) bal oldalon és kettő a jobb oldalon. A nyomcsoportok között látható nyom is a lábaktól származik, ugyanis az állat számára túl mély volt a hó.

hosszú és 4 cm széles, de a teljes nyom akár 8,5 cm hosszú is lehet.

Csapás: A mormoták általában járásban közlekednek. A mellső és hátsó nyomai csaknem teljesen összenőttek. Az ellenkező pár lábnyomai nagyon közel vannak

Mormota két különböző csapása.

egymáshoz, és egyenesen előreállnak. A lépéshossz nagyjából 20 cm.

Ugrás közben a nyomok négyes csoportokban helyezkednek el együtt, a mellső lábnyomok a hátsók előtt. A nyomok a csapás középvonalához közel helyezkednek el, és egyenesen előreéneznak. A lépéshossz 50 cm hosszú is lehet.

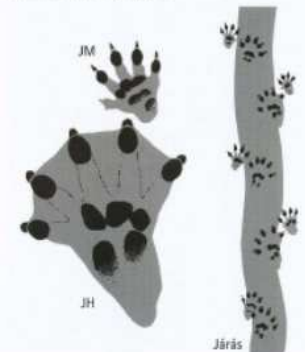
Hód

A nyomok jellemzői: A mellső lábakon hegyes karommal ellátott öt ujj található, úszóhátya nélkül. A nyomban gyakran

Hód nyoma a homokos folyóparton. Balra a mellső láb különösen jó lenyomata látszik.

Hód nyoma és csapása járás közben. A csapás középvonala mentén a farka nyoma látszik (vessük össze a következő oldalon lévő fényképpel).

csak négy széleste tárt lábujj látható különálló, hegyes karmok lenyomataival. A nyom kb. 5,5 cm hosszú és 4,5 cm széles.

A hátsó lábán öt tompa karommal ellátott ujj van, az ujjak között úszóhátya feszül. Csaknem minden esetben látható a nyomban az összes ujj és a széles, vastag karmok. Puha talajon az úszóhátya lenyomata is megkülönböztethető. A hátsó láb lényegesen nagyobb, mint a mellső, kb. 15 cm hosszú és 10 cm széles.

Csapás: A hód széles farka nyomot hagy a laza talajon és a hóban, és gyakran

A hód nyomát a földön gépkocsinyomok keresztezik.

nehezen olvashatóvá teszi a lábnyomokat. Szárazföldön a hód általában járásban közlekedik.

Pézsmapatkány

A nyomok jellemzői: A pézsmapatkány mellső és hátsó lábain hosszú, hegyes karommal ellátott öt ujj van. De a mellső lábak belső ujjai olyan kicsik, hogy gyakran csak négy ujj lenyomata látható a nyomban. A mellső lábak lenyomatának hossza kb. 3,5 cm és szélessége kb. 3 cm. A hátsó láb ujjait a tövükön keskeny hátya köci össze, és a lábujjak mentén tapogatóra alkalmas, kemény úszószőrök

Pézsmapatkány nyomai és csapása járás közben. A farka lenyomata látható.

vannak, ettől a nyom szélesebb lesz. A hátsó lábnyom kb. 7 cm hosszú és 5 cm széles.

Csapás: A pézsmapatkány hosszú, tömött farka gyakran kanyargó nyomot hagy.

Pézsmapatkány lábnyomai.

Nutria

A nyomok jellemzői: A mellső lábán öt hosszú karmos, különálló ujj van (kis hüvelykujj). A hátsó lábán is öt karmos ujj található, ezeket a külső ujj (5. ujj) kövével úszóhátya köti össze. A nyomokban az ujjak, karmok és ujjpárnák tisztán láthatók, és puha talajon még az úszóhátya lenyomata is kirajzolódik. A hátsó láb lenyomata jóval nagyobb, mint a mellső, de mérete az állat kora és neme szerint nagy változatosságot mutat. Például a lábnyomok közötti arányok ilyenek is lehetnek: mellső láb 6 cm hosszú és 6 cm széles, hátsó láb 12 cm hosszú, 7 cm széles. **Csapás:** A nutria általában járásban közlekedik, de nagyobb sebességnél rövid ugrásokra vált át. Hosszú, kerek farka

Nutria nyomai és csapása járás közben. A farka lenyomata is látható.

Lemminget ritkán látni a hó fölött télen. Lent a csapása rajzolódik ki a vékony hóban.

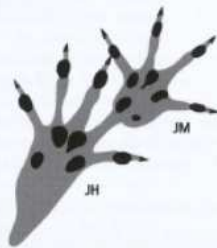
kanyargó, rendszerint folyamatos nyomot hagy.

Kisrágcsálók, egerek, pocok és patkányok

Ezeknek az állatoknak közös jellemzője, hogy mellő lábukon négy, jól fejlett karommal rendelkező ujj van, melyek jól látszanak a nyomban. Hátsó lábukon öt karmos ujj található: a két külső rövid, és a láb hátsó részén helyezkedik el, ezért a három középső ujj hosszú és keskeny. A nyomban a külső lábujjak szélesen szétterülnek, miközben a középső ujjak lenyomatai közelebb állnak és előre mutatnak. Más rágcsálókhoz hasonlóan a mellő lábak jóval nagyobbak, mint a hátsók.

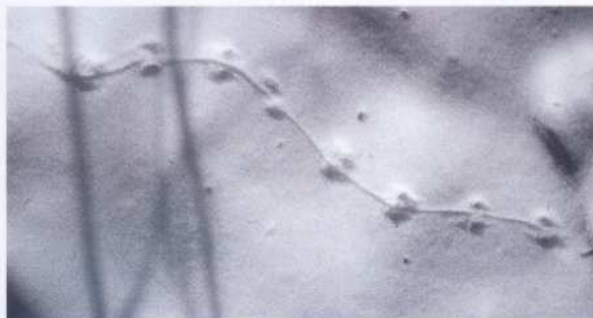
Ezek csaknem kizárólag kis, könnyű állatok, lábnyomaik általában halványak, és alig követhetők. Ezért a gyakorlatban pusztán a lábnyomaik alapján alig lehet különbséget tenni a fajok között. Így az azonosításnál más sajátosságokra is figyelemmel kell lenni, mint például a táplálkozásra utaló jelek vagy az ürülék. A nyom előfordulási helye is kitűnő útmutatással szolgálhat. Mivel a legtöbb kisrágcsáló növényzetben rejtőzködő életmódot folytat, valójában csak hóban találkozhattunk a nyomaikkal. A vízpartokon vagy a dűnék között élő fajok lábnyomait a sárban vagy a nedves homokban láthatjuk. Patkány- és háziegér-nyomokra a malom padlóján, magtárakban a porban és ehhez hasonló helyeken bukkanhatunk. **Lemmings:** A hátsó lábnyom 17–19 mm. Amikor hosszú távon követjük, jól követhető, hogyan kacsaringózik az állat. A kacsaringók két végpontja közötti távolság akár 30 méter is lehet.

Pocok: A pocok lába rövid, és viszonylag kicsi a farkuk. Zömökebb testfelépítésűek, mint az egerek, és általában lassabban és nehezebben is mozognak. Gyakran észrevehető különbség van a mellő és a hátsó lábnyomok mérete között, de ez nem olyan jelentős, mint az egerek esetében.

Vízi pocok nyoma laza talajon.

Ugráló mezei pocok nyomai a hóban. Figyeljük meg a hosszú fark rajzolását.

Mezei pocok. Számos nyom látható azon lyukak körül, amelyek a pocok hó alatti járataiba vezetnek.

Vándorpatkány nyoma járás közben és részletes lenyomat (lent).

A pocok leggyakrabban járásban közlekednek. Néhány fajuk elég gyakran ugrik, de ritkán ügetnek. A nyom mérete fajoként változik: a vízi pocok hátsó lábának nyoma 20–25 mm, a mezei pocoké 17–18 mm és a földi pocoké 16–17 mm hosszú.

Egér: Az egér könnyebb testfelépítésű, hosszú farkú kisemlős. Lábai – különösen a hátsók – hosszúak, ugrásra alkalmasak. Az erdei egerek és a sárganyakú erdei egerek leginkább ugrálva közlekednek, míg a patkányok és a házi egerek ugrándozva vagy járással változtatnak helyet. Hóban, ahol leggyakrabban ugró nyomokat láthatunk, a négy lábnyom egymáshoz közel, csoportosan helyezkedik el.

Vándorpatkány nyoma a bejárat nyílás körül.

A petymeg nyomai.

Észrevehető méretkülönbség van a mellő és a hátsó láb között, és jól követhető a hosszú fark lenyomata is. A hátsó lábnyomok hosszúsága: vándorpatkánynál 30–45 mm, házi egérnél 12–14 mm, csükes mezei egérnél 16–18 mm, erdei egérnél 20–21 mm és a sárganyakú erdei egér esetében 22–24 mm.

Petymeg

A nyomok jellemzői: A nyomok a rókiéra emlékeztethetnek, de nem olyan nagyok (ritkán nagyobbak 4 × 4 cm-nél) és kevésbé hosszúságúak. A középső párná gyakran háromszögletes alakú, három, halványan elkülönülő részből áll. A négy viszonylag kis ujjpárna és a karmok lenyomata is gyakran látszik. Ez különbözteti meg a macskanyomtól, amivel könnyen össze lehet tévesztetni.

Házi macska

A nyomok jellemzői: A házi macskák ujjon járnak. Mellő mancsukon öt ujj van, a hátsón négy. Am a mellő lábban a belső ujj olyan magas van, hogy nem hagy nyomot. Négy jól fejlett ujjpárna

Házi macska mellő és hátsó lábának nyoma az olvadó hóban.

A házi macska nyomai három különböző járásmódban.

és nagy, háromkaréjos talppárna van a talpain. Körmei hosszúak, hegyesek, és emelt helyzetük miatt nem érintkeznek a talajjal járás közben. A nyom könnyen

felismerhető kör alakjáról, az élesen kirajzolódó párnákról és a karomnyomok hiányáról. Egy közepes méretű macskanyom kb. 3–3,5 cm hosszú és 3 cm széles. **Csapás:** Mikor szilárd talajon jár, a hátsó lábát rendszerint a mellő lábnyoma elé teszi, hóban a mellő lábnyomra. Lépéshossza kb. 30 cm, és látható a terpesz.

Ügetés közben a hátsó lábát a mellő nyomába teszi, és a lépéshossz 35–40 cm-re növekszik. A terpesz olyan szűk, hogy a nyomok szinte egy sorban helyezkednek el. Hóban a macska ügetésnyoma hasonlít a rókaéra, de könnyen megkülönböztethető a nyom mérete és a rövidebb lépéshossz alapján.

Veszély esetén a macska különbséget hosszúságú ugrásokkal menekül.

Vadmacska

A nyom alakja nagyon hasonlít a házi macskáéra. A mérete mégis viszonylag nagyobb és hosszabb, kb. 4 cm hosszú és 3,5 cm széles.

A hiúz mellő lábnyoma.

Hiúz

A nyomok jellemzői: A nyom jellegében hasonlít a házi macska nyomaira, de nagyjából háromszor akkora. A mellő mancsnyom kb. 6,5 cm hosszú és 5,5 cm széles, a hátsó lábnyom külön-külön kb. 7,5 cm és 6 cm.

Csapás: A hiúz főleg járásban vagy lassú ügetésben közlekedik. Mindkét esetben a hátsó lábát a mellő nyomába helyezi, és olyan kicsi a terpesz, hogy a nyomok csaknem egy vonalban helyezkednek el. Mikor nagyon lassan jár, a hátsó lábát a mellő lábnyoma elé helyezi, és a terpesz szemmel látható. Rendes járás esetében a lépéshossz kb. 80 cm, de amikor üget, 135 cm-re is nőhet. Menekülés közben általában vágat, a lépéshossz ilyenkor kb. 150 cm. Ugrás közben pedig akár 7 m is lehet.

A hiúz nyomai járás közben. Látható a különböző hosszúságú két középső ujj – ez fontos részlet, mikor el akarjuk dönteni, hogy hiúz-e vagy farkas-e.

A hiúz nyomait gyakran összekeverik a farkaséval. A különbségek: a hiúz nyoma aszimmetrikus, olyan, mint egy hüvelyk-ujj nélküli tenyér. A jobb mancsokon (a hátsón és a mellőn is) a „középső ujj” a leghosszabb, utána a „gyűrűsujj” következik, majd a „mutatóujj” stb.

A farkas esetében a két középső ujj egyforma hosszú. Ha hiúz nyomait követjük, könnyen megkülönböztethetjük a szimmetrikus farkasnyomtól.

Nyest és nyuszt

A nyomok jellemzői: Minden lábán öt karommal ellátott ujj található, és tiszta nyom esetén mindegyik jól megfigyelhető. Sok esetben a belső ujj azonban alig látható. A karmok mindig tiszta nyomot hagynak.

Az ujjpárnák mellett négy kis középső párnája is van. Ezek félkörben helyezkednek el, de a nyomban három, közel ülő, kerek bemélyedésnek látszanak. A mellő mancson is van kis, kerek tenyérpárna a középső párnák mögött, a láb külső szélénél. Mivel mellő lábukon az egész talpukra ránchezednek, és lábuk rövid, ezért a tenyérpárna nyoma gyakran látszik a tiszta nyomban, és ezáltal kitűnően megfigyelhető a mellő mancs.

A nyest és a nyuszt nyomai nagyon hasonlítanak, és nehéz megkülönböztetni őket. Azért a nyuszt nyoma kicsit nagyobb és mélyebb, mint a nyesté, és a nyom körvonalai határozatlanabbnak látszanak. Ez annak a következménye, hogy a talpat az ujjpárnák között szőr borítja, amely erőteljesen növekedésnek indul különösen télen, és ilyenkor teljesen elborítja a párnákat. A nyuszt mellő

Nyuszt jellegzetes páros nyoma.

Nyest és nyuszt lábnyoma, mellő és hátsó mancs.

lábnyoma kb. 4 cm hosszú és 3,7 cm széles, a hátsó lábnyom 4,5 cm és 3,5 cm.

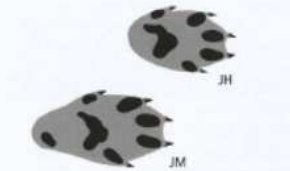
A nyest lábnyománál esetben az ujjpárnák általában szép tisztán látszanak. Szilárd talajon a mellő lábnyoma kb. 3,5 cm hosszú és 3,2 cm széles, a hátsó lábnyom kb. 4 cm és 3 cm.

Puha hóban mindkét faj nyoma meglepően nagyra tűnhet – gyakran kétszer akkora, mint a valóságban.

Csapás: A lépéshossz általában viszonylag rövid. Az ugrálás a leggyakrabban alkalmazott járásmódjuk, de néha járásban vagy

ügetésben közlekednek. A hátsó lábukat általában a mellő nyoma mögé helyezik.

Az ugrás nyomcsoportja nagyon jól követhető, és jellegzetes a nyestfélék családjának minden fajánál. A csapás egyes nyomai mindig közel vannak egymáshoz, és egyik vagy másik hátsó nyom elfedi a mellő mancs nyomait, így „hármass nyomokat” vagy „páros nyomokat” alkotnak. Ha a nyomcsoportok sorát követjük, azt tapasztaljuk, hogy a nyomcsoportokon belül az egyedi lenyomatok folyton változnak: ritkán találunk két azonos mintájú ugrásnyomot. Gyakran a hóban páros nyomok tűnnek fel, a két nyom közel, gyakran enyhén szögben áll egymás mellett. A lépéshossz 40 cm és 1 m között változik.

Görény mellő és hátsó lábnyoma.

Görény nyomcsoportja, az egyik lábnyom mellett a farkas lenyomata látszik.

Nyest és nyuszt háromféle csapása.

Görény

A nyomok jellemzői: A görény nyoma nagyon hasonlít a nyestére, de annál kisebb (nagyjából közepűn áll a nyest és a hermelin nyomának mérete között, lásd az 57. oldalt). Szilárd talajon – az ujjak szétterülésétől függően – a mellő lábnyom hossza 3–3,5 cm, szélessége 2,5–4 cm. Puha talajon és hóban, ahol talpának nagyobb része érintkezik a talajjal, a hátsó lábnyom 4–4,5 cm lehet. Mivel a talppárnák között szőr rövid, a párnák és a karmok jól látszanak a nyomban.

Csapás: Csapása olyan, mint a nyesté, de ugráskor a nyomcsoportban gyakran négy, különböző nyomot látunk. A lépéshossz változó: szilárd talajon kb. 50–60 cm, puha hóban 35–50 cm.

Vidramenyét nyoma a hóban.

Menyét páros nyomai.

Vidramenyét

Nyomai alakja és mérete annyira hasonlít a görény nyomaira, hogy gyakorlatilag lehetetlen megkülönböztetni a kettőt. Talán a vidramenyét nem terpeszi annyira szét a lábujjait, mint a görény, és a csapáson ugrás közben a nyomcsoportok közötti távolság állandóbbnak tűnik.

Hermelin

A nyomok jellemzői: A hermelineknek jellegzetes nyestlábuk van (lásd a nyestnél), de méretük és könnyű súlyuk miatt a nyomaik gyakran nehezen meghatároz-

Hermelin nyoma a mély hóban, a test és a lábak lenyomata egyaránt látszik.

hatók. Ráadásul télen a talppárnákat szőr borítja. Csak nagyon puha talajon találunk ötkezes, szétterpesztett ujjal ellátott tiszta nyomot. A középső párna nagyjából előreutató, háromszög alakot formázó, három kis kerek bemélyedést hagy maga után.

A hermelin nyomait elsődlegesen a méretükről és a jellegzetes nyestugrásokról lehet felismerni (lásd a nyestet az előző oszlopban). Mellső lábnyoma kb. 2 cm hosszú és 1,5 cm széles, a hátsó lábnyom kb. 3,5 cm és 1,3 cm.

Csapás: A nyomok járás közben nagyon ritkák, mivel csaknem kizárólag ugrálva közlekedik. Viszonylag szálad talajon, mint amilyen a kemény hó, az ugráskor keletkezett nyomcsoport a kis mezei nyúléhoz hasonlóan négy-négy nyomból állhat. Puha hóban a hármas nyomok és a páros nyomok a legáltalánosabbak. A nyomcsoportok közötti távolság erősen változó. Gyakran hosszú távon egyenletes, nagyjából 40 cm, de ugyanilyen gyakran

A hermelin mellső és hátsó lábának lenyomata.

Menyét nyomai üregének bejárata körül.

rendszeresen váltakoznak a hosszú és rövid ugrások, például 70 és 30 cm-esek.

Ha hermelin nyomát követjük a hóban, megfigyelhetjük, hogy mikor kisrágcsálókra vadászik, a hermelin hirtelen járatort és a hóba, amelynek a hó felszínére vezető kijárata kissé távolabb található.

Menyét

A menyét nyoma és csapása megegyezik és nagyon hasonlít a hermelin nyomához.

A nyomok jellemzői: A nyom nagyon hasonlít a hermelinére, de kisebb, kb. 1,4 cm hosszú és 1 cm széles. Nem közlekednek a hó felszínén olyan gyakran, mint a hermelinek. A lyukak és az alagutak nagyon sűrűn előfordulnak. Mikor egy menyét eret kap el, visszaviszi a vackára (elraktározza), az eret keresztben fogja a szájában, és hóban

Vidra nyomai a hóban.

ez nyomot hagy a lábnyomok mindkét oldalánál.

Csapás: A nyom mintázata nagyon emlékeztet a hermelinére: az ugrás közben hagyott nyomcsoportok közti távolság változik a rövid és a hosszú ugrások között.

Vidra csúszdaja a hóföldre lejtőn.

A vidrák páros nyomokat hagynak a mély hóban. A képen a test alatt mélyített barázdás is látszik.

Vidra

A nyomok jellemzői: A vidra mindkét lábán öt ujj van, és mindegyiket úszóhártya köti össze. Lábnyomai nagyon jellegzetesek, könnyű felismerni.

A mellső láb nyoma majdnem kör alakú, 6,5–7 cm hosszú és kb. 6 cm széles. A hüvelykujj lenyomata csak nagyon tiszta nyom esetén látható, és az úszóhártya is csak puha hóban hagy jól kivehető körvonalat. A karomnyomok nagyon

Vidra nyomai.

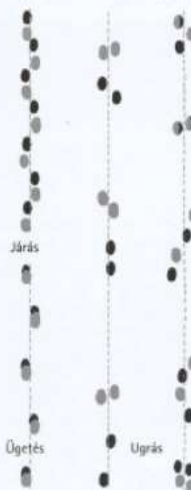

kicsik, és kis pontokként jelennek meg az ujjpárnák lenyomatán.

A hátsó nyom hosszabb, mint az első. Változó hosszúságú lehet – kb. 6 és 9 cm között –, attól függően, hogy a vidra a talpnak mekkora részére nehezedik. Egyébként gyakran találkozni az egész talp lenyomatával. A körök és az úszóhártyák lenyomata olyan, mint a mellső lábnyom esetében.

Csapás: Járás közben – ami ritkaság – a hátsó lábát a mellső lábnyom mögé helyezi, és széles a terpesztése. Ugrás közben, ami szintén ritkán fordul elő, a hátsó lábnyomok többé-kevésbé elfedik a mellső lábnyomokat. A lépéshossz kb. 70–80 cm.

Vidracsapás három különböző járásmódban.

Az ugrás a vidra jellegzetes járásmódja. Jellemzője az egyes nyomok helyzetének nagy változatossága az ugrásnyomon belül. Különösen karakterisztikus nyomminta, mikor mind a négy lábnyom átlós sorban jelenik meg. A hóban a páros nyomok általánosak, és a mély, puha hóban a vidra rövid lábait miatt a teste barázdát szánt, amelynek alján a páros nyomok viszonylag rövid szünetekkel találhatók. A vidra farka is gyakran nyomot hagy. Ugrásának hossza kb. 40–45 cm.

Érdekes és kevésbé ismert nyom a széles, hosszú barázdá, amit a vidrák akkor hagynak, amikor hasukon lecsúsznak a havas lejtőn. Mikor játszanak, a megfelelő lejtőket rendszeresen lesiklópályának használják.

Borz

A nyomok jellemzői: A borzok talpon járó állatok. Öt lábujjukon hosszú karmuk van mindegyik lábukon. Mivel

A borz mellső lábának lenyomata, a hátsó lábnyom kissé hátrébb van.

Borz csapása.

nehézkésen járnak, a lábnyom részletei általában tisztán kivehetők, és alakjuk is jellegzetes – egy kis medvenyomra emlékeztet. A borz lábnyomát könnyű felismerni.

A lábnyom öt, csaknem egy sorban elhelyezkedő, közel álló ujjpárnát mutat. A belső lábujj lenyomata gyakran halvány vagy teljesen hiányzik. A nagy, kissé karéjos középső talppárna és a karmok mindig láthatók – a nagyon hosszú mellső lábkarok különösen jól megkülönböztethető nyomotokot hagynak. Ezek több centiméterrel az ujjpárnák elé nyúlhatnak. A hátsó lábkarok sokkal rövidebbek.

Borz csapása három különböző járásmódban.

A borzok általában csak a mellső lábuk első részével neheznek a talajra, kb. 4 cm széles és 5 cm hosszú nyomot hagyva. Ha az egész talpukra támaszkodnak, akkor kb. 7 cm hosszú nyomot találnak.

A hátsó lábnyom viszonylag gyakran az egész talp lenyomata: szélessége kb. 3,5 cm, hosszúsága a középső párnák hátsó részéig kb. 4,5 cm, a sarkáig kb. 6,5 cm. **Csapás:** A borzok általában járásban közlekednek, gyakran teszik a hátsó lábukat a mellső lábnyomukba. A lépéshossz kb. 50 cm, és nagyon jól látszik a terpesz. Mikor hosszabb távot tesznek meg,

ügetnek. Kemény talajon ilyenkor a hátsó lábat a mellső elé teszik, a lépéshossz kb. 70–80 cm. Mikor az állat nyílt terepen vág gyorsan keresztül vagy megriadt, akkor vágat vagy üget.

Rozsomák

A nyomok jellemzői: A rozsomákok csak félig talpon járók, ezért gyakran csak talpuk első részének lenyomata látszik. Ott, erőteljes karmokkal ellátott lábujj van minden lábukon, és általában jól látható az öt ujjpárna, illetve a mellső mancsokon lévő két tenyérpárna. A középső párnák a talpon növekvő vastag szőr kövérkésében kevésbé élesen körülhatároltak, és előfordul, hogy egyáltalán nem találunk

Rozsomák ugrásainak nyoma a kemény havon. Csak a láb első részének lenyomata látszik.

Rozsomák kedvence testtartásában, lábait felartva.

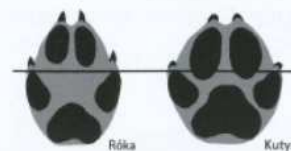

sokfélesége nagyon jellegzetes (lásd 58. oldal). Így hóbán a páros nyom a legáltalánosabb. Elég gyakran csapnak át ügetésbe, de járásnyomokra nagyon ritkán akadunk.

Róka

A nyomok jellemzői: A róka ujjon járók, öt lábujj van a mellső lábukon, a hátsókon négy. Ám mind a mellső, mind a hátsó láb lenyomatában csak négy ujj látható, mivel a mellső láb ötödik uja magasan helyezkedik el. Négy jól fejlett ujjpárnájuk és egy nagy központi párnájuk van. Karmuk hosszú, vékony, hegyes. A nyomban a párnák és karmok tiszta lenyomata látszik. Olyan szimmetrikus, hogy egy magányos nyomról általában nem lehet megállapítani, vajon a jobb vagy a bal láb hagyta-e. A mellső lábnyom kicsit nagyobb, mint a hátsó, különben csaknem ugyanolyan. Hossza kb. 5 cm, szélessége kb. 4–4,5 cm.

A róka nyomokat könnyű összetévesztetni az azonos nagyságú kutyáéval. Ám a róka párnái kisebbek, és nem állnak olyan

A róka és a kutya nyomát könnyű összetévesztetni, de jól látható, hogy a párnák elhelyezkedése különböző.

közel egymáshoz. Rádásul a róka két középső ujjpárnája jobban előre áll, viszonylag nagy hely van a hátsó szélük és a központi párna első széle között. Ha vonalat húzunk a két külső ujj párnáinak felső széle között, a vonal éppen hogy érinti vagy nem is érinti a két középső ujjpárna alsó szélét. A kutya esetében a vonal áthalad a középső ujjpárnák lenyomatán. A kutyanyomokkal összehasonlítva a rókaé hosszabbnak és finomabbnak tűnik, és a karomnyomok is keskenyebbek és hegyesebbek.

Télen – különösen az északi területeken – az ujjpárnák közötti szőr gyakran

Nagy testű kutya lábnyoma nedves homokban.

Róka lábnyoma a nedves agyagban, ami később kiszáradt.

Farkas nyoma a nedves agyagban (később kiszáradt).

Jellegzetes rozsomákcsapás – a lábnyomok hármasként csoportokban láthatók.

A rozsomák mellső és hátsó lábának lenyomata.

karomnyomot. Ha a belső ujjnyom nem jól körülhatárolható vagy teljesen hiányzik, a nyomot össze lehet tévesztetni a farkaséval (lásd 71. oldal) – erre különösen hóbán van esély. Ám a nyom a mintája alapján mégis megkülönböztethető: a rozsomák járásmódja gyakran nagyon más (ugrik – lásd jobbra), és járás közben mellső és hátsó lábainak nyoma egymást követi. A mellső láb 14–18 cm hosszú és 10–13 cm széles, a hátsó láb rövidebbnek látszik, mivel a sarokpárna csak ritkán hagy nyomot.

Csapás: A rozsomákok elsődlegesen ugrolva közlekednek, mint közeli rokonaik, a nyestek. Nyomaik mintázatának

Róka ügetésnyoma kemény felületen, a hófedte jégen.

megnő, és beborítja a párnákat. Ilyenkor a nyomok nagyobbak, kerekesebbek, és a körvonalai is elmosódottabbak. **Csapás:** A róka mindegyik járásmódot használják, de legtöbbször ügetnek.

68

Róka ügetésnyoma mély hóban.

Róka négy különböző járásmódjának nyoma.

Kemény talajon a róka ügetésének nyoma eltér a rendes kutya- vagy farkascsapástól, mivel átlós nyompár alkotja. Ilyenkor a két mellő és a két hátsó láb nyoma egy átlós vonalon helyezkedik el. Az összes hátsó nyom ugyanazon

az oldalon található. Ez a különös nyom-minta azért jön létre, mert a róka ügetés közben a testét diagonálisan mozgatja. Néha elhúzhatja és elfordíthatja a teste hátsó részét a másik oldalra. Hóban vagy laza talajon mindig egyenesen tartja a testét a mozgás irányába, és a hátsó lábát pontosan a mellő lábnyomba teszi.

Ügetés közben a lépéshossz kb. 70–80 cm.

Mikor kemény talajon halad, általában a hátsó lábát a mellő lábnyom elé teszi. Lépéshossza 25–30 cm. Mikor fél vagy üldözik, akkor ugrik vagy vágat, és nagyon változatos lépéshosszt használ.

Sarki róka

A nyoma olyan, mint a rókaé, de kicsit kisebb, és télen elmosódottabb és kerekesebb a talpat borító szőr miatt. A csapása olyan, mint a rókaé, de a lépéshossza mindegyik járásmódban rövidebb. Kevesebbszer üget, mint a róka, de sokkal többször vágat.

Kutya

A nyom és csapás hasonlít a rókaéra, és az ugyanakkora lábnyomokat össze lehet tévesztetni (lásd a fotókat a 67. oldalon). A kutya nyoma azonban zártabbnak látszik, mivel a párnák nagyobbak és közelebb állnak egymáshoz. A központi párna csaknem a középső ujjpárnáig ér, és ha vonalat húzunk a két külső ujjpárna felső szélé között, általában metszi a középső ujjpárnát, ahogy a 67. oldalon látható. A karomnyomok vastagok és tompák. A mellő lábnyom sokkal nagyobb, mint a hátsó, és a központi párna hátsó szélé befelé görbül, míg a hátsó lábón kifelé.

Farkas

Nyoma és csapása egy nagy kutyaéra emlékeztet, és könnyű őket összetévesztetni. Azért a farkas ujjpárnái hosszabbak, és a két középső ujj közötti nyílás kicsit nagyobb, mint a kutyaé. A karomnyomok is határozottabbak, hosszabbak és hegyesebbek, mint a kutyaé. A felnőtt farkas mellő lábnyoma kb. 11 cm hosszú és 10 cm széles, a hátsó lábnyom kb. 8 cm hosszú és 7 cm széles.

Járás közben, ami viszonylag ritka, a lépéshossz 80–90 cm. Az ügetés jóval

A farkas négy lábnyoma: hátsó lábnyomok balra, mellő lábnyomok jobbra.

69

közönszegebb járásmódja, ilyenkor a lépéshossz 1 méter körül van, mikor ugrik vagy vágat, akkor 1,5 méter vagy több.

Nyestkutya

A nyestkutya nyoma emlékeztet a rókaéra, de lábujjait szélesebbre terjeszti, így az ujjpárnák nyoma leggyöszörűen terül szét a központi párna előtt, nem áll úgy előre, mint a róka esetében. Az ujjpárnák és a karmok általában jól látszanak. A mellő lábnyom 4–5 cm hosszú és 5–6 cm széles, a hátsók kicsit kisebbek. A nyomok soha nem helyezkednek el egy sorban, mint a róka esetében, hanem gyakran kanyargós, szabálytalan vonalat írnak le.

Farkasnyom mély hóban.

Medve nyomai, felül a hátsó láb és a mellő alul.

Medve

A nyomok jellemzői: A medvék talpon járók, minden lábukon öt karmos ujj van. A nagy ujjpárnák lenyomata egymás mellett látszik, és a karmok lenyomata is kivehető. Az összenyomott anyag jól körülhatárolhatóan kiemelkedik az ujjpárnák és a központi párna lenyomatai között.

A mellő lábnyom rövid és széles, mivel a medve a lába elülső részére lép, és csak nagyon tiszta nyomok esetén látható az egész talp. A nyom mérete az állat életkorának függvényében változik: a felnőtt medvéé kb. 28 cm hosszú, szélessége kb. 21 cm.

A hátsó lábnyom gyakran az egész talpat mutatja, és bizonyos fajok egy nagy, csupasz emberi láb lenyomatára

Medvecsapás a folyóparti homokban.

emlékeztet, de az 1. ujj, ami a mi nagy lábujjunknak felel meg, a medvéknél a legkisebb és legrövidebb. A felnőtt medve hátsó lábának nyoma kb. 30 cm hosszú és 17 cm széles.

Csapás: A medvék általában járásban közelednek, a hátsó lábukat jóval a mellő lábnyom elé helyezik. A nyomok általában nagyjából átlósak a mozgás irányára. A terpesz nagy, és a lépéshossz nagyon változó, kb. 150 cm a kifejtett

medve esetében. Mikor üget, a terpesz szűkebb és a nyomok inkább előre mutatnak. A hátsó lábát a mellő lábnyomba vagy annak közelébe helyezi. Ritkán ugrik, akkor is csak rövid távon. Nagy hóban azonban általában ezt a járásmódot használják.

Mosómedve

A mosómedvék Észak-Amerikából származó prémes állatok. Talpon járók, mind a mellő, mind a hátsó lábukon hosszú karommal ellátott öt ujjuk van. Nyomuk emlékeztet a medvéére, de sokkal kisebb. A mellő lábnyom kb. 7 cm hosszú és ugyanilyen széles, a lábujjak szétterülnek. A hátsó lábnyom esetében az ujjak közelebb állnak, a nyom hossza kb. 9 cm és szélessége 6–7 cm. A mosómedvék lábnyomai gyakran párban jelennek meg, például a bal hátsó láb mellett a jobb mellő láb (hasonlítsd össze a róka-nyommal a 67. oldalon).

A mosómedve nyomai és csapása ügetés közben.

71

Fókanyomok a homokban. A test alkotta csapás mellett az uszonyok nyoma látszik.

Fóka

Fókanyomokat sárban, homokos parton vagy hóborította jégen lehet találni. Könnyen felismerhető, és egyetlen más állat nyomával sem lehet összetéveszteni. Mozgás közben alig emeli fel a testét, hanem a mellő uszonyaival hajítja előre magát. Gyors mozgás esetén, például,

ha menekül, a hátsó uszonyait is használja, hogy előrenyomja magát. A nyom tehát a test által húzott széles csapásból áll, és mindkét oldalán – párosával – a mellő uszonyok lenyomata látszik. Az öt karom általában tisztán kivehető a mozgás irányával párhuzamos sorban.

Fókanyomok. Lásd a 19. oldalon található táblát.

Párosujjú patás állatok

A párosujjú patás állatok nyomairól a 31. oldalon található további információ.

Vaddisznó

A nyomok jellemzői: A szarvasok nyomaitól eltérően a vaddisznóké könnyen felismerhetők, mivel a fattyúkörmök tiszta nyomot hagynak, akármilyen járásmódot alkalmaz is az állat. Ennek ellenére a nagyon fiatal állatok esetében a fattyúkörmök halványak lehetnek vagy teljesen hiányozhatnak. A fattyúkörmök lenyomata kissé oldalt látszik, és trapéz alakúvá teszi annak körvonalát. A szarvas fattyúkörme ellenben csak a mellő pata lenyomatai mögött hagy nyomot, így az egész nyom téglalap alakot formáz. Hóban, mikor gyakran a nyom csupán egy lyuk, amelynek részletei nem látszanak, mégis meg lehet különböztetni a kettőt, mivel a vaddisznó nyoma hátul szélesebb.

Mérete az állatok korától és nemétől függően nagyon változatos lehet. Egy természetes állat mellő lábának lenyomata kb. 6–7 cm. A fiatal állat patája elől hegyes, míg az idősebbeké jól láthatóan lekerekedett és vastos.

Csapás: Járás és ügetés közben az egyes nyomok kissé kifelé fordulnak, és a hátsó láb általában pontosan a mellő nyomába lép. Am bizonyos esetekben a hátsó nyom kissé elmozdul a mellő lábnyomhoz viszonyítva, és két pár fattyúköröm-nyommat látszik egymás mögött. Járás közben a lépéshossz kb. 80 cm felnőtt állat esetében. Gyors vágtnál vagy ugráskor a nyomok négyes csoportokban látszódnak, és a körmök szélesen szétterülnek.

Vaddisznó nyoma a sárban. A kép alján balra a fattyúköröm tiszta lenyomata látható.

Vaddisznó csapása járás és ugrálás közben.

LÁBNYOMOK

Házi sertés

A nyomok lényegében azonosak a vaddisznóval. Az alak és a méret azonban az egyes fajtáktól és a paták állapotától függően változik.

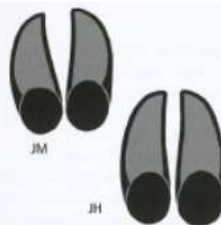
Szarvas

A nyomok jellemzői: A szarvas nyomai viszonylag szélesek, és a paták külső szélei egyenesen kerekednek a csúcsok felé. A mellő paták különösen kerekdedek, egy nagy állat lenyomata is látható, ami kb. a nyom hosszúságának egyharmadát teszi ki, és a talp ívelt vonalát követi. Ezt

nevezik nyírnak. Egy kifejlett szarvasbika mellő lábnyoma 8–9 cm hosszú és 6–7 cm széles, míg a hátsó lábnyom kisebb, 6–7 cm hosszú és 4–5 cm széles.

Csapás: Járás és kirogtató ügetés közben a nyugodt állat általában a hátsó lábát a mellő nyomába vagy annak közelébe rakja. A fattyúkörmök rendes körülmények között nem hagynak nyomot, a tehenek és a fiatal állatok esetében

Szarvas ügetésének nyoma a homokban.

Szarvas mellő és hátsó lábnyoma. Lent szarvas csapása három különböző járásmódban.

EMLŐSÖK LÁBNYOMAI

a terpez viszonylag szűk, de a bikáknál jól megfigyelhető. A felnőtt állatok lépéshossza 80 és 150 cm között változik. Mikor gyorsan üget kemény talajon, a hátsó lábát a mellő nyoma elé teszi – minél nagyobb a sebesség, annál előbbre. A terpez is szűkebb, és a paták szétterülnek, általában a fattyúkörmök lenyomata is látható. A lépéshossz az ügetősebességgel változik, a 350 cm-t is megközelítheti. A menekülés, vágta vagy ugrás közben hagyott nyomokat szélesen szétterülő paták és a megkülönböztethető fattyúkörmök jellemzik.

Dámvad

A nyomok jellemzői: A dámvadnak keskenyebb és hosszabb nyoma van, mint a szarvasnak. A pata lenyomatai sokszor nagyon hegyesek: külső szélük a nyom hátsó részén csaknem párhuzamos. Az ujjlenyomat, a nyír majdnem a nyom felét elfoglalja, és gyakran jól látható.

Dámvad mellő és hátsó lábnyoma.

Dámvad nyoma – a mellő lábakat felül, lent a hátsó lábaké.

A dámvadtehén nyomai 5–6 cm hosszúak és 3,5–4 cm szélesek, a bikáé akár 8 cm hosszúak és 5 cm szélesek is lehetnek.

Csapás: A nyomok mintája a különböző járásmódokban olyan, mint a szarvasnál, de a lépéshossz kicsit rövidebb.

76

Szikaszarvas

Nyomai emlékeztetnek a dámvadéra, de szélesebbek, és a terpesz is szélesebb.

Muntjászarvas

A muntjászarvas Délkelet-Ázsiában él, innen került Franciaországba és Angliába. Nyomait könnyű felismerni kis méretükről, ami általában 3 cm alatt marad, és arról, hogy a belső pata kevésbé fejlett, mint a külső. Am sok állatnál szimmetrikusak a pataik. A fattyúkörmök kicsik, és rendes körülmények között csak a nagyon puha talajon hagynak nyomot, mikor az állat ugrik.

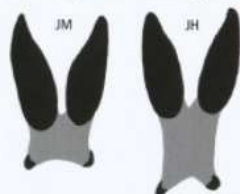

A muntjászarvas aszimmetrikus lábnyoma.

Fehér farkú virginiai szarvas

A fehér farkú vagy virginiai szarvas Észak-Amerikából származik. Finnországba telepítették be, és innen terjedt el.

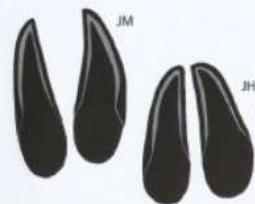
A fehér farkú szarvas mellő és hátsó lábának lenyomata: figyeljük meg a pataik közötti távolságot, és azt, hogy a fattyúkörmök nagyobbak a hátsó lábnyomon.

Időnként vadasparkokból szökök meg. Nyoma kb. 7 cm hosszú, és emlékeztet a dámvadéra.

Őz

A nyomok jellemzői: Jól felismerhető a kis méret, a keskeny pata és hegyes alakja miatt. Az alján vízszintes, mivel a párna kinyúlik a pata hegyéig. A pata vége az idősebb állatoknál gyakran

Őz mellő és hátsó lábnyoma.

Őz mellő lábnyoma a homokban, ugrás közben. A pataik szétterülnek, és tisztán látható a fattyúkörmök rajzolata.

Mély hóban az őz felemeli a lábait és előre-lendíti, ami tisztán látszik a csapásán.

legömbölyödik. A nyom kb. 4,5 cm hosszú és 3 cm széles. A suta és a bak lábnyomának mérete között nincs jelentős különbség.

Csapás: Az őz főleg járásban közlekedik, a terpesze általában keskeny, de ez változhat. A nyomok kissé kifelé fordulnak, és a fattyúkörmök nem hagynak nyomot. Lépéshossza 60–90 cm, és a hátsó láb rendszerint a mellő lábnyomba teszi. A mellő pata általában kissé szétterülnek, a hátsók közelebb állnak egymáshoz.

Ügetéskor a nyomok csaknem egy sorban látszanak, az egyes nyomok előremutatnak. Gyors ügetésnél a hátsó láb a mellő lábnyomába lép, de a sebesség növekedésével egyre inkább a mellő lábnyom elé kerül. A mellő pataik gyakran nagyon szétterülnek ügetés közben, és ilyenkor lépéshossza általában 100–140 cm.

77

Őzcsapás a mély hóban.

Menekülés közben az állat ugrik vagy vágat. Az ilyen nyomokon rendszerint láthatók a fattyúkörmök csaknem keresztben a mellő lábnyomoknál, de a hátsó lábnyomnál párhuzamosabban.

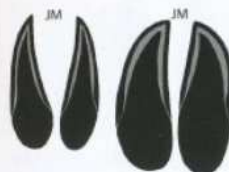
Ugráskor a pataik mindig szétterülnek, a mellő pataik határozott V alakban állnak, a hátsók sokkal kevésbé. Az ugrás hossza többször 2 méter körül van, de ez változó, és szélsőséges esetben akár kétszer olyan hosszú is lehet.

Jávorszarvas

A nyomok jellemzői: Méretéből fakadóan a jávorszarvasnyomot csak a szarvasmarha nyomával lehet összetéveszteni, de a jávorszarvasnak hosszú, hegyes patai vannak,

amelyek csaknem téglalap alakú nyomot hagynak, míg a szarvasmarha pataja kevésbé hegyes, és kerekdedebb az alakja.

Jávorszarvas lábnyoma. Figyeljük meg a fattyúkörmök lenyomatát.

Jávorszarvasnyom: balra a borjú, jobbra a felnőtt állat mellő lábnyoma.

A jávorszarvasnyomokon is gyakran látunk fattyúkörmö-lenyomatokat, különösen a mellő lábknál, ami a szarvasmarha esetében ritka. Az őzéhez hasonlóan a párna kinyúlik a pata csúcsáig.

A kor és nem függvényében a nyom mérete változik. Az idősebb állatok patacsúcsa általában tompább, mint

Jávorszarvasnyom mély hóban.

78

a fiatal állatoké. A kifejlett jávorszarvas-bika mellső lábnyoma 13–15 cm hosszú és 11–13 cm széles, míg a hátsó nyom 14–15,5 cm és 10,5–11 cm. A tehén nyoma kisebb, mint a bikáé.

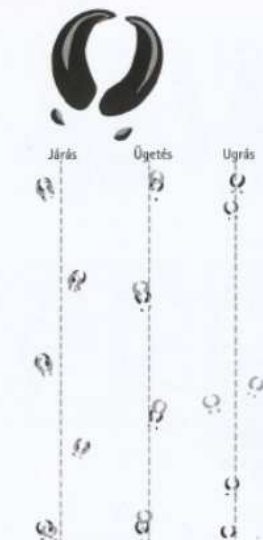
Csapás: A jávorszarvas általában lépésben vagy ügetésben közlekedik. Ritkán vágatnak, akkor is csak rövid távon, és általában a fiatal állatok. Járás közben a terpesz nagyon jól látható.

Rénszarvas

A nyomok jellemzői: A rénszarvas nyomok nagyon jól láthatók, és könnyen felismerhetők a sarló alakú patákról, amik csaknem kör alakú, határozott szélű lenyomatot képeznek. A fattyúkörmök nagyok és alacsonyan helyezkednek el, akkor hagynak nyomot, mikor az állat egyenletes járásban halad. Egy megtermett bika mellső lábnyoma kb. 8,5 cm hosszú és 10 cm széles, a hátsó nyom kb. 8,5 cm hosszú és 9,5 cm széles. A nőstény nyoma általában hegyesebb és egy kicsit kisebb.

Csapás: A rénszarvas általában járásban vagy ügetésben közlekedik. Csak ritkán

Rénszarvas nyomai, tisztán látszanak a fattyúkörmök.

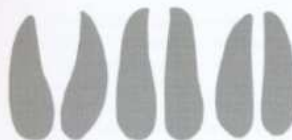

Rén lábnyoma fattyúkörmökkel (fent), és a három különböző járásmód csapása.

vágatnak és ugrik. Járás közben jól látszik a terpesz, a nyomok kifelé fordulnak, és a lépéshossz 100–120 cm is lehet. Ügetéskor a lépéshossz 130–150 cm-re is nyúlhat.

Muflon

A nyomok jellemzői: A muflonnak hosszú, keskeny, párosujjú patái vannak. Az elnyúló alak mellett a nyom felismerhető arról is, hogy a paták vége még egyenletes járás esetén is csaknem mindig

A muflon, a házi juh és az őz lábnyomának összehasonlítása.

szétáll, és a hátsó rész kissé szögletes. A fattyúkörmök ugrás közben sem hagynak nyomot. Egy kifejlett hím nyoma kb. 5,5 cm hosszú és 4,4 cm széles. A nőstényé kicsit rövidebb és keskenyebb. **Csapás:** A muflon általában járásban vagy ügetésben közlekedik, de menekülés közben vágat és ugrik. A terpesz általában nagy, de a lépéshossza viszonylag rövid.

A muflon hosszú, keskeny lábnyoma.

Házi juh patanyoma puha talajon.

Házi juh

A házi juh nyoma emlékeztet az őzére, de szélesebb és téglalap alakú, a patavégék kerekék és határozottak. A fattyúkörmök olyan magasan ülnek, hogy sose hagynak nyomot. A méret a kor és fajta szerint változik, de a kifejlett állat nyoma általában kb. 5–6 cm hosszú és 4–5 cm széles.

Zerge

A nyomok jellemzői: A zergék a hegyekben élnek, patájuk sokféleképpen alkalmazkodott a meredek, sziklás lejtőkhöz. Csak a jól kifejlett, rugalmas, gumiszerű pata szélére lépnek. Ráadásul a láb két nagyujja között a távolság viszonylag nagy

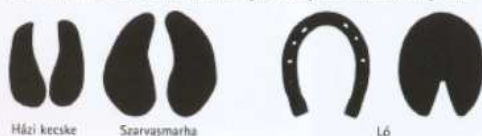
Zerge nyoma és csapása a hóban.

mértékben változtatható. Az állat élőhelye miatt – köves lejtők, sziklák – a nyomok megfigyelésére főleg télen van lehetőség. A fattyúkörmök magasan helyezkednek el, és csak menekülés közben hagynak nyomot, ha elég mély a hó.

Az egyes nyomoknak nagyon jellegzetes az alakjuk. A két pata szögletes, elől-hátul nagyjából egyforma széles, és a paták között mindig – még hátul is – nagy, tiszta rés található. A kifejlett állat nyoma kb. 6 cm hosszú és 3,5 cm széles.

Csapás: A nyom járás esetén csaknem négyzet alakú, de gyorsabb iramnál egyre

A házi kecske, a szarvasmarha és a ló (patkós és patkó nélküli) lábnyoma.

inkább trapéz alakot vesz fel, mivel a patacsúcsok szétterülnek. Menekülés közben a fattyúkörmök nyoma a paták nyomának hátsó szélétől kb. 10 cm-rel hátrébb található. Ez azért van, mert a földet éréskor a láb annyira lehajlik, hogy a fattyúkörmök érintik a talajt.

Házi kecske

A kecskék patája a végén kerek, és az elején keskenyebb, mint a végén. A patacsúcsok gyakran szétterülnek, az egyes paták a külső szélükön domborúak

Házi kecske patanyomata nedves talajon.

és belül homorúak. A fattyúkörmök nem hagynak nyomot. A nyom mérete fajonként más és más.

Pézsmatulok

A nyomok jellemzői: A nyom 8–10 cm hosszú, vese alakú és kerekded. A fattyúkörmök lenyomata néha közvetlenül a paták nyoma mögött látható. Ez emlékeztethet a rénszarvas nyomára.

Csapás: A pézsmatulok lépéshossza kb. 1 méter, és a terpesz széles – szélesebb, mint a rénszarvas esetében.

Pézsmatulok csapása a homokban.

A szarvasmarha nyomát ritkán tévesztik össze másud, mivel olyan helyeken látható, ahol gyanítani lehet az állat kilétét.

Szarvasmarha

A nyom alakja és mérete a pata állapotától függően rendkívül változatos lehet.

Az egyes pata kerek és hosszúságához viszonyítva széles. Kívül domború, míg belső széle hátul homorú. Rendes körülmények között a fattyúkörmök nem hagynak nyomot. A paták mérete a fajtauktól függően változik, de lehet 10–12 cm hosszú és 9–10 cm széles. A 78. oldalon látható a különbség a szarvasmarha és a rénszarvas nyoma között.

Páratlanujjú patás állatok

További információkat lásd a 32. oldalon.

Lópatkónyom.

Ló

Lovak nyomát két alakban láthatjuk: patkolva vagy patkolatlanul. Ha az állat patkót visel, csak annak lenyomata látható, és könnyű felismerni. A patkolatlan láb nagy, csaknem kör alakú nyomot hagy, a hátsó részén mély bevágással. A méret a fajtától függ.

Patkolatlan ló nyoma.

Szamár

A szamár nyoma a kis termetű lovakéra emlékeztet.

Madárlábnymok

A láb felépítése

Mikor a madár a földön mozog, akkor csak az ujjaira lép, mivel a lábközép – a csüd – ami a lábnak azt a hosszú részét jelöli, ami a legközelebb van az ujjakhoz, járás közben soha nem érinti a talajt. A láb után következő rész ezért a saroknak felel meg, és nem – mint hinnénk – a térdnek (lásd a lenti ábrát).

A madár lábán soincs négynél több ujj. Ezekből három általában előre mutat, míg a negyedik hátra. Az emlősök lábával összehasonlítva (lásd 29. oldal) az 5. ujj tűnt el, és az 1. ujj (a hüvelyk-) fordult hátra. Az előre mutató ujjak közül általában a középső ujj (a 3.) a leghosszabb. A hátsó ujj lehet nagy, de gyakran kicsi, és olyan magasan állhat, hogy nem hagy nyomot. Néhány madárfajnál a hátsó ujj teljesen hiányzik.

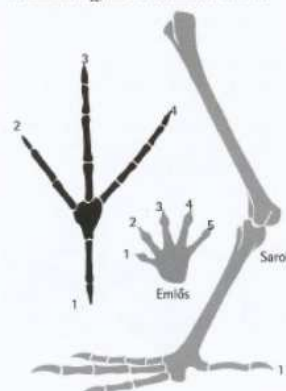
Bizonyos madaraknál, például a fajoknál a tollazat ránőtt az ujjakra, de legtöbb esetben az ujjak felső részét szarupikkely borítja, míg az alsót szaruszemölcsök borítják, hogy védjék az állatot a hidegtől és a külső hatásoktól. Minden ujj külső végén karom van: ragadozó madarak esetében ez nagy és erős, míg például a récéknél rövidebb.

A láb alakja, ami a lábnyomon is tükröződik, nagyon változatos, és sokat elárul a különböző fajok lakóhelyéről,

életmódjáról, és sokszor arról is, mivel táplálkozik. A vízi madaraknál a láb felszínét egy száruval borított bőrérmé, az úszóhártya növeli, ami a lúdalkartúak és a sirályok esetében összeköti a három előre mutató ujjat, illetve a kormányzóknál mind a négy ujjat. A szárcsáknál és vöcsköknél minden külön álló ujjnál van hátraszegély.

A gázlómadaraknak hosszú, karcsú lábujjuk van, ami szélesen szétáll, emiatt

Jellegzetes madárláb az emlősök lábával összehasonlítva. A madárláb jellemzője a lábtücsönként egy részről és a lábközépcsontokból összeforrt csüd. A madarak sarokizületét gyakran a térdüknek hiszik.

alkalmas a puha talajon való járásra, ugyanis megakadályozza, hogy az állat elsüllyedjen. A szárnyas vad lába rövid és erős, futásra alkalmas, a kapaszkodó lábú madaraknak hosszú hátsó ujjuk van, amit befelé lehet hajlítani a mellő ujjak felé, hogy meg tudjanak kapaszkodni az ágakon.

A lábnyomok fajtái

Mikor a madarak a földön mozognak vagy ugranak, járnak, vagy futnak. Mikor ugranak, a nyomok pártban jelennek meg, járás közben zörgőss vonalban, néha sorban haladnak. Futás közben a lépéshossz nagyobb és a terpesz (a jobb és bal lábnyom közötti távolság) szélesebb, mint járás közben.

A madárnyomok általában szépen látszanak puha talajon, például a sáros vízpartokon, a nedves homokban vagy a hóban. Hóban gyakran megfigyelhetjük a szárnytollak lenyomatát is, ott, ahonnan elrugaszkodtak, ahol pedig földet értek, a test lenyomata látszik. Fácánok esetében gyakran megfigyelhető a hosszú farktollak lenyomata a leszállás helyén.

A szürke gém, a gólya és a daru nyomának összehasonlítása. A hátsó ujj alakjáról könnyen megkülönböztethetők.

Felrepülő madár szárnyának nyoma.

A madárnyomok esetében a pontos fajmeghatározás rendkívül nehéz a lehetőségek széles skálája miatt – ez nagy tapasztalatot és a madarak alapos ismeretét igényeli. Mikor megpróbálunk meghatározni egy madárnyomot, mindenekelőtt a méretét figyeljük meg, a középső ujj hosszát, a hátsó ujj hosszát és alakját – ha van –, mivel ezek döntő jelentőségűek. Fontos az is, hogy a külső ujjak mekkora szöget zárnak be, és hogy vajon az ujjak hosszúak és karcsúak vagy rövidek és erőteljesebb-e. Természetesen az úszóhártya lenyomata is jellemző tulajdonság.

Szárnyas vadak

A szárnyas vadak az idejük jó részét a talajon töltik, mert ott van a fészükük, és jórészt ott szerzik a táplálékukat is. Így aztán gyakran találkozhatunk nyomaikkal a nedves szántóföldeken és erdőkben, vagy sokszor hóban is.

Erőteljes lábukon jellegzetesen járásra és futásra egyaránt alkalmas, izmos ujjak vannak. Három előre mutató ujjuk végén erős, nagy, tompa karmok találhatók, ezekkel kapirgálják ki az élelmet. A karmok általában tiszta nyomokat hagynak. Az ujjak szélesen szétterülnek, a szélső ujjak 90 fokos szöget zárnak be. A hátsó ujj egészen rövid és kissé befelé fordul: csak a karom hagy nyomot.

A talajon a szárnyas vadak járásban vagy futva közlekednek, nyomuk cikcakkban vagy csaknem egyenes vonalban fut.

Fácánnyomok – jellegzetes szárnyasvadnyom.

Fácán

A fácánnak szárnyas vad léteje viszonylag keskenyek az ujjai. Nyoma általában egészen határozott, 6–8 cm hosszú, és a karmok nyoma – a befelé forduló hátsó ujj karmát is beleértve – tisztán látszik. Elsődlegesen nyílt, erdős területen és szántóföldeken hagy nyomot, itt sövények mentén és az eső mosta nedves övnyeken lehet megtalálni. Az állat gyakran követi ugyanazt az útvonalat, és csapásokat hoz létre, amit hóban lehet legjobban megfigyelni. Gyakran látható hosszú farkának nyoma is.

Fogoly és vörös fogoly

A fogoly és vörös fogoly nyoma hasonlít a fácánéra, de kisebb, csak 4–5 cm hosszú. A nyílt tereteket a száraz területeket kedvelik, ezért nyáron nem sok esélye van, hogy találkozzunk a nyomával. Télen, mikor kis családi közösségekben járnak,

Fogoly nyoma hóborította szőlő talajon. A madarak a kép aljától a kép tetejé felé mozognak.

Mély, puha hóban a foglyok teste is nyomot hagy.

a nyomok nagyon feltűnőek és kanyargósak, gyakran párhuzamos vonalban futnak a hóban. Az egyes nyomok csaknem mindig egyenes vonalban állnak.

Fürj

A fürj fele akkora, mint a fogoly, és 2–2,5 cm-es nyomot hagy.

Síkfajd nyoma.

Síkfajd

A síkfajd nyomait a méret alapján könnyű megismerni. A kakasé 10–11 cm hosszú és 8–9 cm széles, a tyúké kisebb. Háborítatlan fenyvesekben él, ahol télen járás közben kanyargó nyomokat hagy a fák között a hóborította erdő talaján. A dűrgőhelyen látható, hogy a kakasok udvarlás közben maguk után húzzák a szárnyukat, és barázdát hagynak a hóban a lábnyomok két oldalán.

Nyírfajd

A nyírfajd nyoma a síkfajdéra emlékeztet, de kisebb, 7–8 cm hosszú és 6–7 cm széles. A nyíltabb terepet kedveli, mint a síkfajd, nyomai különösen az erdőszéleken, mocsarakban, hangafüves pusztákon és más helyen láthatók. A dűrgőhelyeken, mint a síkfajd esetében is megfigyelhető, miként húzza a kakas a szárnyait udvarlás közben, barázdát hagyva a hóban (lásd 248. oldal).

Császármadár

A császármadár nyoma alakjában emlékeztet a síkfajd és a nyírfajd nyomára, de kisebb, 5–5,5 cm hosszú és 4,5–5 cm széles. Hegyes vidékeken él, vegyes erdőkben és bozótosokban, különösen nedves völgyekben elterülő nyír- és nyár-erdőkben.

Sarki hófajd, skótfajd és havasi hófajd

A hófajdnak tollborította ujjai vannak, amiktől nyoma különösen hóban határozatlan, elmosódottnak látszik, és az ujjnyomok nagyon szélesnek tűnnek. A nyom hossza 4–5 cm. Nyomokat leggyakrabban kisebb bokrokkal borított mocsaras vidéken találunk, a nyomok vonalai a bokrok között és a környékén kanyarognak.

Nyírfajd nyoma.

LÁBNYOMOK

Vízimadarak

Az úszni tudó madarak lábának felszínét jellegzetes úszóhártya fedi. Ez úszás közben nélkülözhetetlen az előrehaladáshoz. Az ujjakat szétterpesztve, ennek következtében a talp felülete megnő, mikor hátrafelé löki a vizet. Miközben előrehúzza, az ujjakat összehúzza, hogy a legkisebb legyen az ellenállás. A vékony, ellenálló bőrből álló úszóhártya a vízimadarak különböző csoportjainál más-más alakú, ezért fontos ismertetőjel a nyomok azonosításakor.

Az úszóhártyás lábú madarak nyomait vízpartokon, patakoknál és tópartokon lehet látni, de néhányuk nyoma víztől távol is megfigyelhető. Köztudott, hogy a dankasirályok és a viharasirályok nagy csapatai követik a szántást, hogy meg-egyék a kifordított rovarlárvákat és kukacokat. Az ilyen helyeken a nyomok legtöbbször nagyon elmosódottak, és nehéz azonosítani őket, az olyan tiszta nyomhoz, amelyen az úszóhártya is jól látszik, általában nagyon lágy felület kell, például sár, nedves homok vagy hó.

Hattyúk

A hattyúnyomok könnyen felismerhetők a méretük miatt. A bütykös hattyú középső ujjá kb. 16 cm, az énekes hattyúé kb. 14,5, a kis hattyúé kb. 11,5 cm hosszú. A három előreálló ujjat összekötő úszóhártyának csaknem egyenes külső széle van, és egészen a tompa karmokig ér. A külső ujjak kissé hajlítotak, a hátsó ujj rövid és befelé fordul. Csak a karom hagy nyomot. A madár nagy súlya miatt az úszóhártyák és a karmok általában jól látszanak.

A szárazföldön a hattyúk járásban közlekednek, lábuk kissé befelé fordul, a lépésük hossza 30–40 cm.

Ludak

A ludnyomok alakja ugyanolyan, mint a hattyúké, de meg lehet őket különböztetni, mivel kisebb méretűek. A nyári lud az egyik legnagyobb lúdféle, középső ujjá kb. 8,5–9 cm hosszú, a vetési lud kicsit kisebb, az övé kb. 8–9 cm, míg a kis örvös lúdé csak 5–5,5 cm. A ludaknak erős, széles ujjak vannak, és mivel nagy testű madarak és erőteljesen lépnek, a karmok, az úszóhártya és az ujjak lenyomata gyakran megfigyelhető. Mivel a kacskák ujjai keskenyebbek, mint a ludaké, az ujjnyomok mérete jó megkülönböztető jel. Nemcsak tavak és folyóvizek partján lehet látni ludnyomokat, hanem a mezők puha talaján is, ahol táplálkozni szoktak.

Récék

A récék lába és lábnyoma nagyon hasonló a hattyúé és ludak lábához, de kisebb

Tökés réce nyomai a nedves homokban.

és keskenyebb (lásd a fenti részt a ludakról), és a karmuk hegyesebb. A tökés réce középső ujjá például kb. 5 cm hosszú. Az úszóhártyának csaknem egyenes első széle van, és egészen kinyúlik a karmokig. A külső ujjak kissé hajlítotak. A hátsó ujj rövid, a bukórécének kis úszólebe-nyűk van, ami nagyon tiszta nyomoknál keskeny, hosszúság formát hagy. Az úszó-récék esetében a hátsó ujjnyom rövidebb és kerekesebb. A sok récefaj lábnyoma között nem lehet különbséget tenni.

Szárazföldön a récék befelé forduló ujjakkal, totyogva járnak. A tökés réce lépésének hossza kb. 15 cm.

Sirályok

A sirályok három előreutató lábujját úszóhártya köti össze: ez egészen a karmokig ér, és csaknem egyenes vagy kissé konkáv első, külső széle van. A külső ujjak csaknem azonos méretűek. A hátsó ujj kicsi, és olyan magasan van, hogy csak nagyon puha talajon hagy nyomot. A karmok hegyesek. A dankasirály középső lábujja kb. 3 cm hosszú, a viharasirályé 3,5 cm, a heringsirályé 4,5–5 cm, az ezüst-sirályé 5–5,5 cm, a dolmányos sirályé 6 cm.

Sirálynyomokat főleg a vízpartokon találunk, bár a dankasirály és a viharasirály nyomait sűrűn látni a szárazföld belsejében. A hegyes karmok általában nyomot hagynak, de az úszóhártya csak puha talajon látszik. A sirályok főleg járnak, néha futnak.

Csérek

A sirályoktól eltérően a csérek úszóhártyája nem nyúlik ki a karmokig, és a külső széle jól láthatóan befelé hajlik. A hátsó

MADÁRLÁBNYOMOK

Enéssirály lábnyoma.

ujj kicsi, és a karmok hegyesek. A lábnyomok kicsik, a legtöbb faj középső ujjának hossza 2 és 3 cm között van. A mocsarak és tavak környékén sűrűn előforduló kormos szerköket kivéve csérek általában csak tengerparton találunk.

Szárcsák

A szárcsák lába nagyon jellegzetes nyomot hagy, átmenet az úszóhártyás és a gázlóláb között. Nagyon nagyok, első ujjuk hosszúak, széles úszóhártyájuk van az ujjak oldalán, mely bevágással minden ujjtűzletnél. A középső ujj 8–9,5 cm hosszú. A hátsó ujjon egész széles úszóhártya van, de alig hosszabb 3 cm-nél. Nyomait tópartokon, mocsarakban és tengerpartokon lehet látni.

Gázlómadarak, gémek, gólyák és darvak

Mikor sekély, homokos tengerparton vagy patakok, folyók partján járunk, számtalan kis- és közepisméretű gázlómadár nyomát láthatjuk a homokos vagy sáros partok mentén. A rengeteg lehetőség miatt az egyes fajok megkülönböztetése csaknem lehetetlen.

Gázlómadarak

Gázló lábuk alapján sokfajta madár sorolható ebbe a csoportba. A gázló láb hosszú, csupasz lábközépből és kis karmokkal ellátott hosszú, karcsú első ujjakból áll. A hátsó ujj általában kicsi, és néhány fajnál, például a fővenyfutónál teljesen hiányzik. Az ujjak szélesen szétterülnek, a külső ujjak szöge csaknem 180 fok.

Izópap lapály sok madárnyommal – cinkó és más gázlómadarak jártak erre. Figyeljük meg a csőrükkel vágott kerek lyukakat a nyomok mentén.

Sok gázlómadárnak az ujjá tövével nincs tökéletes úszóhártyája, de ez ritkán látható a nyomok alapján.

Gémek és gólyák

A gémek nyomai kissé különböznek a nagy gázlómadarak nyomától. Hosszú, karcsú első ujjak, hosszú hátsó ujjak vannak, és minden ujjukon nagy, hegyes karmok találhatók. A hosszú hátsó ujj kétségtelenül azért alakult ki, mert a gémek sok időt töltenek a fákon, és különben nem tudnának megkapaszkodni az ágakon. Nyomaik könnyen felismerhetők a méretükről, a hosszú hátsó ujjról és a jellegzetes karmonyomról. A szürke gém középső ujjá 7–8 cm hosszú. A nyomokat tópartokon és parti öblökben lehet látni.

A gólyák nyomaait meg lehet különböztetni a gémeckétől, mivel rövidebb

Gémnyomok a hóban a folyóparton, egy ragadozó (valószínűleg róka) követve.

93

és sokkal szélesebb az ujjnyomuk, és hátsó ujjuk olyan magasan van, hogy csak kerek nyomot hagy.

Darvak

A daru nyoma ugyanakkora, mint a szürke gémé, de a közöttük lévő különbség nagyon jellegzetes: a darvak hátsó ujjá kicsi, és általában nem hagy nyomot. Párási időben a mocsarak és ingoványok növényzetmentes talaján lehet látni a nyomokat, egyébként folyópartokon és mezőkön találkozhatunk velük.

Daru lábnyomai.

94

Énekesmadarak és galambok

Az énekesmadarak főleg fákon és bokrokon élnek. Lábuk az ágak megragadására specializálódott: hosszú, hegyes karmaik vannak, és viszonylag hosszú hátsó ujjuk, ami előre-, az első ujjak felé görbül. Gyakran keresik a talajon a táplálékukat, de nyomaik nyáron ritkán láthatók. Téli sűrűn találkozhatunk velük a hóban. Mivel többségük kicsi, könnyű madár, a nyomaik általában nem különösen tiszták, de vékony, olvadó hóban szép

Barázdabillegető lábnyomai (balra) és fekete rigóé (jobbra).

nyomokra lehet bukkanni, és megfigyelhetők az ezekre az állatokra jellemző vonások: a hosszú, általában kecses első ujjak, a külső ujjak közötti hegyesszög, a nagy hátsó ujj és a hosszú karmok nyoma.

A legkisebb énekesmadarak – például a cinegek és a verebek – rendszerint ugrálnak közlekednek, úgyhogy nyomaik párosan

Varjú lábnyomai a homokban, tisztán látszanak barázdák a láb alatt.

jelentkeznek, míg a középterműek – például a rigók – és a nagy énekesmadarak – például a varjak – járnak és ugrálnak. Mivel a varjak lábának alsó része nem egyenes, nyomuk jellegzetes ízebből áll.

A galambok lábán nagy hátsó ujj van, mint az énekesmadarakén. A nyomukat mezőkön, erdőkben, városokban lehet látni.

95

Galambynyomok a sárban.

Az *örvösgalamib* középső ujj kb. 3 cm hosszú. Befelé forduló lábujjal, járásban közlekedik a talajon, a lépéshossza 7–8 cm.

Egerészölyv vadászik.

A hátsó lábujj kifelé fordul (lenyűnt itt), a hátsó lábujj kicsi.

Ragadozó madarak és baglyok

A ragadozó madarak lába a zsákmány elfogásának különböző módjaihoz alkalmazkodott. Azok lábujja és karma, amelyek a talajon csapnak le a zsákmányra, nagyrészt rövid és erős, azolú pedig, amelyek a levegőben kapják el a prédát, vékonyabb, hosszabb. A halászsas külső ujjá hátra tud fordulni (forgatható ujj), és segít a hátsó ujjnak a sikos hal megragadásában.

A ragadozó madarak általában nem szállnak le a talajra, úgyhogy nyomaik ritkán láthatók. Kivétel a fekete sas és az egerészölyv. A sas körbejár a földön, miután elkapta áldozatát, az egerészölyv pedig férgeket és lárvákat keresve körbetotyog a mezőn.

A baglyoknak is jól fejlett ujjak és karmaik vannak. A lábuk különleges, mert mind a belső, mind a külső ujjuk hátrafordítható és képes a hátsó ujjnak segíteni.

TÁPLÁLKOZÁSNYOMOK